

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ. СОНГОХ ДААЛГАВАР**Санамж:**

1. Асуулт даалгавар бүрийг анхааралтай, дуустал уншиж гүйцэтгээрэй.
2. Сонгох даалгавраас зөвхөн нэг хариултыг сонгоорой.

I. Нийгэм, нийгмийн харилцаа

1. Хүмүүс хэрэгцээгээ хангах, зөрчил маргаан, эмх замбараагүй байдалд хүргэхгүйн тулд үүргээ хуваарилан, зохион байгуулалтад орж, хянаж зохицуулах замаар амьдарч буй хамтын амьдралын хэлбэр бол..... юм. Цэгийн оронд тохирох утгыг нөхнө үү.

/1 оноо/

- A. Нийгэм   B. Нийгмийн бүтэц   C. Нийгмийн байр суурь
D. Нийгмийн үүрэг   E. Нийгмийн институт

2. Анги танхимдаа дүрсгүйтэхгүй байх, даалгаврыг нягт нямбай гүйцэтгэх, сургуулийн дэг журмыг баримтлах зэрэг замаар хүүхэд нийгэмшиж байдаг. Энэ нь нийгэмшилтийн аль агентад хамаарах вэ?

/1 оноо/

- A. Үе тэнгийнхэн   B. Гэр бүл   C. Сургууль
D. Хэвлэл мэдээлэл   E. Ажлын байр

3. Доорх ойлголтуудыг тодорхойлолттой нь зөв харгалзуулна уу. /3 оноо/

a	Нийгмийн гажуудал (девиаци)	1	Нийгмийн хэм хэмжээ, хүлээлтэд нийцэх төлөвийг хэлнэ.
b	Аялдах үйлдэл (конформист)	2	Гажуудлыг арилгах үүднээс нийгмийн гишүүдийн зүгээс гажуудагчийг шийтгэх, засан хүмүүжүүлэх зэрэг хэлбэрээр авч буй арга хэмжээнүүдийн цогц юм.
c	Нийгмийн хяналт	3	Нийгэм, нийгмийн бүлгийн олонх гишүүдийн хүлээн зөвшөөрсөн хэм хэмжээ, хүлээлттэй үл нийцэх төлөвийг хэлнэ.

- A. a1, b2, c3   B. a1, b3, c2   C. a3, b2, c1
D. a3, b1, c2   E. a2, b3, c1

4. Чанарын судалгааны аргын онцлогийг тэмдэглэнэ үү. /1 оноо/

- A. Математик статистикийн аргуудаар шинжилгээ хийнэ
B. Хэмжилтийг мэдээлэл цуглуулахаас өмнө хийж стандартчлана
C. Цөөн тооны хувьсагч хоорондын хамаарлыг шалгахыг зорино
D. Стандартчлагдсан загварын дагуу үр дүнг бичнэ
E. Задгай мэдээллээс ерөнхий сэдэв, нотолгоог олж авахад дүн шинжилгээ хийнэ

5. ХХ зуунд Монгол улсын хүн ам 647.5 мянгаас 2373.5 мянга болж бараг 4 дахин өссөн нь нийгмийн ямар үзэгдэлтэй холбоотой вэ? /1 оноо/

- A. Нийгмийн өөрчлөлт   B. Нийгмийн давхраажилт
C. Нийгмийн гажуудал   D. Нийгмийн судалгаа   E. Нийгмийн бүтэц

6. Эдийн засгийн баялаг, нэр хүнд, эрх мэдэлд хүрэх адил бус боломж, нөхцлийг нийгмийн ямар ойлголтоор илэрхийлдэг вэ? /1 оноо/

- A. Нийгмийн нийтлэг   B. Нийгмийн давхраажилт   C. Тэгш бус байдал
D. Нийгмийн ялгарал   E. Нийгмийн давхраа

7. “Тун бага хувийг эзэлдэг ч нийгмийн баялгийн дийлэнх хэсгийг эзэмшдэг. Нийгмийн байр суурь нь үе залгамжилдаг” энэ шинжүүд нийгмийн ямар ангид хамаарах вэ?

/1 оноо/

- A. Дээдийн доод
B. Дээдийн дээд
C. Дундын дээд
D. Дундын дунд
E. Ажилчин анги

8. Нийгмийн давхраажилтыг судлах шүүмжлэлт онолын гол хандлагыг тэмдэглэнэ үү.

/1 оноо/

- A. Бүх нийгэмд байр суурийн нэр хүндээс хамаарсан шатлал оршин байдаг.
B. Нэр хүнд, ажил мэргэжлийн байр суурийн ялгарал бол нийгмийн давхраажилтийн суурь шалтгаан мөн
C. Нийгмийн давхраажилт бол уламжлал, тогтсон байдлаас шалтгаалан өөрөө жам ёсоор оршин тогтнодог үзэгдэл мөн
D. Өмч болон эрх мэдлийн ялгарал байх бөгөөд төр нь ноёрхогч ангийн эрх ашгийг хэрэгжүүлэхэд үйлчилж байдаг
E. Хөдөлмөрийн хуваарь нийгмийн зохион байгуулалтын үндэс болохын зэрэгцээ тэгш бус байдалд хүрэх үндсэн шалтгаан мөн

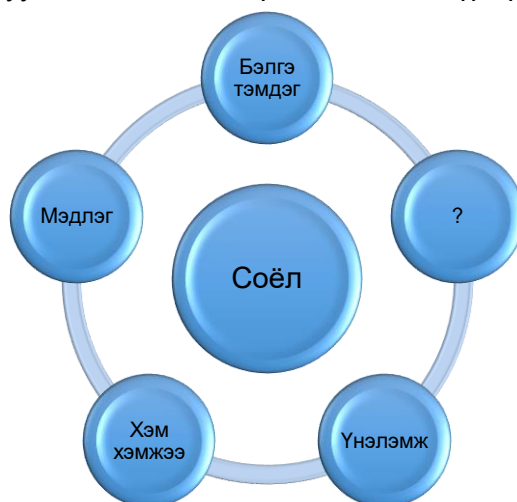
9. Бүтэц-чиг үүргийн онолын үүднээс Янки хотын нийгмийн давхраажилтыг судалсан судлаач Л. Уорнерын жишээ загвар аль нь вэ?

/2 оноо/

- A. Дэлгүүрийн эзэн, эмчийг нэр хүндээр өөрөөсөө илүү гэж үзвэл түүнийг дэлгүүрийн эзнээс дээд ангид оруулж судална.
B. Ер бусын хүчинтэй харилцахыг онцгой чухал гэж үзэх нийгэмд шашны зүтгэлтэн, санваартан, бөө, шидтэний байр суурь илүү өндрөөр үнэлэгдэнэ.
C. Байгууллагад хувь хүмүүс материаллаг урамшуулал авах, эрх чөлөөтэй байх, нэр хүндтэй байх, чөлөөт цаг ихтэй байх зэрэг олон янзын ашиг сонирхолтой байна.
D. Их хэмжээний баялгийг шинээр олж авсан баяныг бус, харин ядуурч хоосорсон язгууртныг хүмүүс илүүтэй хүндэтгэдэг.
E. Ажил мэргэжлийн нэр хүндийн зэрэглэлийг тухайн хүний боловсрол, орлогын хэмжээгээр тодорхойлдог.

II. Соёл

10. Асуултын тэмдгийн оронд соёлыг бүрдүүлэгч үндсэн элементийг нөхнө үү. /1 оноо/

- A. Шашин
B. Мэдрэмж
C. Шинжлэх ухаан
D. Домог
E. Хэл

11. Биелгээ нь Монголчуудын аж амьдралаас үүсчээ. Биелгээнд ихэвчлэн амьдрал дээр хийж гүйцэтгэдэг зан үйлүүдийг хийдэг. Жишээ нь: цайныхаа дээж, цацлыг уул усандаа өргөх, юм оёх, тариа тээрэмдэх буюу тариа татах, ноос савах, бөх барилдах, нум сум харвах, морины явдал зэргээр биелдэг. Биелгээний хөдөлгөөн, дохио зангаа нь мэдлэг, ... юм. Цэгийн оронд тохирох утгыг нөхнө үү. /1 оноо/

- A. хэм хэмжээ   B. мэдрэмж   C. үнэлэмж   D. бэлгэдэл   E. хэл

12. “Соёлын бүтээгч, хэрэглэгч нь өөр өөр байж болно” гэсэн шалгуур үзүүлэлтээр соёлыг хэрхэн ангилан судалдаг вэ? /1 оноо/

- A. нэг хэв загварын, олон хэв загварын   B. эртний, дундад, орчин үеийн
C. олон улсын, улс үндэстний   D. ёс суртахууны, шашны
E. олонхийн, зонхилох, дэд соёл

13. Доорх соёлын хэв маягийг түүхэн дарааллаар нь байршуулна уу. /2 оноо/

1. Эртний   4. Сэргэн мандалтын
2. Хүй нэгдлийн   5. Шинэ үеийн
3. Дундад зууны   6. Орчин үеийн
A. 1, 3, 2, 4, 5, 6   B. 2, 1, 3, 4, 5, 6   C. 1, 3, 2, 4, 6, 5
D. 2, 1, 3, 4, 6, 5   E. 1, 3, 2, 5, 4, 6

14. Соёлын үйлдвэрлэлд оюуны өмч, зохиогчийн эрхтэй холбоотой бүтээл туурвил, үйлчилгээнээс аль нь багтахгүй вэ? /1 оноо/

- A. тайзны урлаг   B. дизайн, дүрслэх урлаг   C. архитектур
D. уламжлалт анагаах ухаан   E. кино урлаг

15. Зам харилцаа, эдийн засгийн харилцаа, мэдээлэл харилцааны хөгжлийн үндсэн дээр тусгаар соёлууд дэлхийн нэгдмэл соёлд нэгдэн нийлэх үйл явцыг ..... гэнэ. Цэгийн оронд тохирох утгыг нөхнө үү. /1 оноо/

- A. соёлын даяаршил   B. соёлын эрх чөлөө
C. соёлын үйлдвэрлэл   D. соёлын аялал жуулчлал
E. соёлын орон зай

16. Соёлын даяаршил нь нийгэмд олон талын боломжийг олгодог. Өгүүлбэрийн эхлэлийг тохирох төгсгөлтэй нь харгалзуулна уу. /3 оноо/

a	Олон улсын аялал жуулчлал хүрээгээ тэлж, гадаадын бүтээгдэхүүн, соёлыг	1	улсад өрсөлдөх чадварт эерэгээр нөлөөлөх боломж
b	Соёл, урлаг, спортын тэмцээний цар	2	хэрэглэж, шинэ арга технологид суралцах боломж
c	Өндөр хөгжилтэй	3	хүрээ, хэлбэр улам бүр өргөжих боломж
d	Үндэсний соёлын үйлдвэрлэлээр олон	4	орнуудад суралцах боломж

- A. a2, b1, c3, d4   B. a2, b4, c1, d3   C. a3, b4, c1, d2
D. a4, b1, c2, d3   E. a2, b3, c4, d1

17. Эдгээрээс аль нь соёлын эрх чөлөөг илэрхийлэх асуудал вэ? /1 оноо/

- A. өөр соёлын орчин тухайн хүний хүссэнээс огт өөр байх сөрөг мэдрэмж
B. эрхээ эдлэхгүй байх
C. хэн нэгний эрх чөлөөнд халдах
D. амьдрах хэв маягийг тулгахгүй байх
E. бусдын санал бодлыг зөвшөөрөхгүй байх

18. Соёлын эрх чөлөө нь тухайн хүний харъяалж буй улсаас их шалтгаална. Манай улсын хувьд 1990 оны ардчилсан хувьсгалаас хойш нийгмийн оюун санааны амьдралд олон өөрчлөлт гарсан билээ. Тэрхүү өөрчлөлтүүдийг тэмдэглэнэ үү. /1 оноо/

1. авъяас билгээ дайчлах, бүтээн туурвих эрх чөлөө
  2. үндэсний үзэл санаа, соёл, уламжлалаа сэргээн мандуулах эрх чөлөө
  3. бусад соёлыг шууд хуулбарлан дууриах эрх чөлөө
  4. сүм хийд нээх, шүтэн бишрэх эрх чөлөө
  5. бусад улс оронд суралцах, аялан жуулчлах, ажиллаж амьдрах эрх чөлөө
- A. 1, 2, 3, 5   B. 1, 2, 3, 4   C. 1, 2, 4, 5
D. 2, 3, 4, 5   E. 2, 3, 4

III. Эдийн засаг

19. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний зардлаар тооцох үзүүлэлтэд аль нь хамаарагдах вэ? /1 оноо/

- A. Зээлийн хүү   B. Цэвэр экспорт   C. Ашиг   D. Түрээс   E. Цалин

20. “Говь ХК”-ны хөрөнгө оруулалтын зардлыг дотоодын нийт бүтээгдэхүүний хэрэглэгчийн ямар зардлаар тооцох вэ? /1 оноо/

- A. Гадаадын хэрэглэгчийн зардал   B. Өрх гэрийн зардал
C. Төрийн зардал   D. Аж ахуйн нэгжийн зардал   E. Цэвэр экспорт

21. Хувьцаа гэж юу вэ? /1 оноо/

- A. Ямар нэг компанийн өмчийн тодорхой хэсгийг эзэмшиж буйг гэрчилсэн баримт бичиг
- B. Тодорхой хэмжээний мөнгийг тогтоосон хугацааны дараа, зохих хүүтэйгээр эргүүлэн төлөхөө амлаж байгааг баталсан үнэт цаас
- C. Засгийн газраас худалдах, худалдан авах эрхийг баталгаажуулсан баримт бичиг
- D. Хуулийн дагуу тогтоосон хэмжээгээр хуулийн этгээдээс төрд заавал төлөх, буцалтгүй шинжтэй хураамж
- E. Төрийн байгууллагын зүгээс үйлчилгээ үзүүлснийхээ төлөө хуулийн этгээдээс авч байгаа хураамж

22. Татвар төлөгчдөд татварын хэмжээ, татвар хураах арга, хугацааг урьдчилан мэдэгдсэн байх нь татвар хураалтын ямар зарчим бэ? /1 оноо/

- A. Энгийн байх   B. Шударга байх   C. Тэгш байх
D. Заавал төлдөг байх   E. Ил тод байх

23. Төсвийн дефицит үзэгдлийн илрэх шинжийг доорх өгөгдлөөс олно уу. /1 оноо/

- A. Төсвийн санхүүжилт татварын орлогоос бус хураамжийн орлогоос хамаарна
- B. Төсвийн зарлагаас орлого нь давж санхүүгийн харилцаанд хүндрэл учруулна
- C. Төсвийн орлого зарлагын үзүүлэлтүүд тэнцвэржиж төрийн санхүү тогтворжино
- D. Төсвийн орлогоос зарлага нь давж санхүүгийн харилцаанд хүндрэл учруулна
- E. Төсвийн урсгал болон нийт зарлага багасаж шууд хөрөнгө оруулалт нэмэгдэнэ

24. Эдийн засаг судлаач Ф. Хайекийн боловсруулсан үзэл санааг тэмдэглэнэ үү. /1 оноо/
A. Гүйлгээнд байгаа мөнгөний хэмжээ болон үнийн түвшний хооронд шууд холбоо байгаа
B. Нийт эрэлтийг төрийн оролцоотойгоор нэмэгдүүлж болно
C. Зах зээл дэх төрийн идэвхтэй оролцоо нь түүнд зөвхөн хор учруулна
D. Нийт оролцоог төрийн оролцоотойгоор нэмэгдүүлж болохгүй
E. Төрийн зардлыг өөрчлөхгүйгээр зээлийн хүүг нэмэгдүүлэх боломжтой.
25. Зээлийн хүүг бууруулах нь яагаад нийт эрэлтийг нэмэгдүүлдэг вэ? /3 оноо/
A. Банкны зээлийн хүү нэмэгдэхэд иргэд аж ахуйн нэгжүүдийн авах зээлийн хэмжээ өсч, хүмүүс мөнгөтэй болсноор нийт эрэлт нэмэгдэнэ
B. Банкны зээлийн хүү буурахад иргэд аж ахуйн нэгжүүдийн авах зээлийн хэмжээ өсч, хүмүүс мөнгөтэй болсноор хэрэглээ нэмэгдэж, нийт эрэлт нэмэгдэнэ
C. Банкны зээлийн хүү буурахад иргэд аж ахуйн нэгжүүдийн авах зээлийн хэмжээ буурч, хүмүүс мөнгөтэй болсноор нийт эрэлт нэмэгдэнэ
D. Банкны зээлийн хүү нэмэгдэхэд иргэд аж ахуйн нэгжүүдийн авах зээлийн хэмжээ өсч, хүмүүс мөнгөтэй болсноор нийт эрэлт буурна
E. Банкны зээлийн хүү буурахад иргэд аж ахуйн нэгжүүдийн авах зээлийн хэмжээ өсч, хүмүүс мөнгөтэй болсноор нийт эрэлт тогтворжино
26. Экспорт импортын зөрүүг ..... гэнэ. Цэгийн оронд тохирох өгөгдлийг нөхнө үү. /1 оноо/
A. Гадаад худалдааны бодлого   B. Олон улсын худалдаа
C. Барааны нийт эргэлт   D. Гадаад худалдааны тэнцэл   E. Цэвэр экспорт
27. Тухайн улсын эдийн засгийн чадавхийг харуулдаг үндсэн үзүүлэлтийг тэмдэглэнэ үү. /2 оноо/
A. Бодит дотоодын нийт бүтээгдэхүүний хэмжээ
B. Нэрлэсэн дотоодын нийт бүтээгдэхүүний хэмжээ
C. Үндэсний цэвэр бүтээгдэхүүний хэмжээ
D. Нэг хүнд оногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүний хэмжээ
E. Эдийн засгийн бүсүүдийн орлогын хэмжээ

IV. Улс төр

28. Бүх иргэдэд адил тэнцүү боломж олгохыг илэрхийлдэг ардчиллын зарчим аль нь вэ? /1 оноо/
A. Зөвшилцөлд хүрэх зарчим   B. Нээлттэй байх зарчим
C. Хууль дээдлэх зарчим   D. Цөөнхийг хүндэтгэх зарчим
E. Шударга байх зарчим
29. Монгол улсын ерөнхийлөгч чиг үүргийнхээ хүрээнд эрх зүйн ямар акт гаргадаг вэ? /1 оноо/
A. Хууль   B. Тогтоол   C. Захирамж   D. Зарлиг   E. Тушаал

30. Иргэний нийгмийн түгээмэл шинжүүдэд үл хамаарах өгөгдөл аль нь вэ? /2 оноо/
A. Хүний эрх, эрх чөлөөг эрх үүрэг, хариуцлагын зохист нэгдэлд нь хуулийн хүрээнд хүн бүхэнд адил тэгшээр эдлүүлдэг байх
B. Эрх мэдлийг зохистой хуваарилан тэнцвэржүүлж, нийгмийн харилцааг зохицуулах, эрх зүйт төрийг төлөвшүүлэх
C. Улс төрийн үзэл төлөвших, шинжлэх ухааны ололт амжилтыг нэвтрүүлэх үйл явцад төрийн зүгээс хатуу хяналт тавих
D. Эдийн засгийн чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжин зах зээлийн эрүүл саруул тогтолцоог хөгжүүлэх
E. Иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, иргэдийн оролцооны эрх, эрх чөлөөг баталгаажуулсан орчин бүрдүүлэх
31. Иргэний нийгмийн төлөвшил улс төрийн хүрээнд ямар үйл ажиллагаагаар илрэн явагддаг вэ? /1 оноо/
A. Иргэд хувийн өмчтэй байж, өмчийн олон хэлбэрүүд эрх тэгш хөгжих
B. Олон намын тогтолцоо бүхий ардчилсан сонгуулийн систем бүрэлдэх
C. Хүний эрх, эрх чөлөөг дээдлэх, үүрэг хариуцлагыг адил тэгш эдлүүлэх
D. Олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн бие даасан байдлыг дэмжих
E. Үйлдвэрлэл, худалдаа үйлчилгээ шударгаар өрсөлдөх боломж бий болох
32. Тэгш оролцох сонгуулийн зарчмыг тэмдэглэнэ үү. /1 оноо/
A. Чөлөөтэй сонголт хийн саналаа чөлөөтэй илэрхийлэх боломжтой байх
B. Нас хүйс, яс үндэс, мэргэжил, үзэл бодлоос үл шалтгаалан оролцох
C. Сонгуулийн эцсийн үр дүн нь иргэдийн санал хураалтаар шийдэгдэх
D. Сонгогч бүр ижил тооны санал гаргах, санал бүр адил жинтэй байх
E. Сонгогч зөвхөн өөрийн сонголтоор саналаа өгөх боломжтой байх
33. Сонгогчдоос 50-аас дээш хувийн санал авсан нэр дэвшигчийг ялсанд тооцдог сонгуулийн тогтолцоо аль нь вэ? /1 оноо/
A. Энгийн олонх
B. Харьцангуй олонх
C. Үнэмлэхүй олонх
D. Хувь тэнцүүлэх
E. Саналыг харгалзах
34. Ардчилсан нийгэмд хэвлэл мэдээллийн гүйцэтгэх чиг үүрэгт хамаарахгүй өгөгдлийг тэмдэглэнэ үү. /1 оноо/
A. Боловсрол олгох
B. Шүүмжлэл өрнүүлэх
C. Хяналт тавих
D. Мэдээлэл олгох
E. Үзэл суртал номлох
35. 2015 оны ардчилсан засаглал судалгааны дүнгээс: *Хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл нь улс төрөөс хараат бус байдаг гэдэгтэй судалгаанд хамрагдсан иргэдийн 42,6 хувь нь санал нийлдээгүй, 23,0 хувь нь дунд зэрэг, 8,2 хувь нь санал нийлдэг* гэж үзжээ. Дээрх эх сурвалж ямар асуудлын тухай мэдээлэл вэ? /3 оноо/
A. Мэдээллийн хэрэгслийн улс төрөөс хараат бус байдлын талаарх шашны судалгааны дүгнэлт
B. Улс төрийн намуудын санхүүгээс хараат бус байдлын талаарх иргэдийн санал
C. Сонирхлын бүлгүүд улс төрөөс хараат бус байдлын талаарх иргэдийн санал
D. Мэдээллийн хэрэгслийн улс төрөөс хараат бус байдлын талаарх иргэдийн төсөөлөл
E. Иргэний нийгмийн зохион байгуулалтын үйл ажиллагааны шаардлага

36. Г. Алмондын судалснаар эвсэл холбооны шинжтэй бүлгийн үйл ажиллагаа, зохион байгуулалтын гол онцлог юу вэ? /1 оноо/

- A. Гол төлөв яс үндэс, шашин шүтлэг, нас хүйсээрээ нэгддэг бүлэг
- B. Тодорхой зохион байгуулалтгүй цугларалт, бослого, үймээн
- C. Тодорхой зорилго чиглэлтэй зохион байгуулалттай бүлэг
- D. Цэрэг арми, сүм хийдийн дор зохион байгуулагдан үүсдэг бүлэг
- E. Өөрсдийн эрх ашгийг илэрхийлсэн явцуу, хууль бус үүсдэг бүлэг

V. Эрх зүй

37. Хүний эрхэм чанарын үндсэн шинжид аль нь хамаарах вэ? /1 оноо/

- A. Хүний эрхэм чанар нь хүн бүрд харилцан адилгүй байна
- B. Хүний эрхэм чанарыг хүнээс салгаж үл болно
- C. Хүний эрхэм чанар нь хэмжигдэх үнэт зүйл
- D. Хүний эрхэм чанар тухайн хүнээс өөрөөс нь шалтгаална
- E. Хүний эрхэм чанарт хэн нэгэн нөлөөлж чадна

38. Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалд заасан хүний үнэ цэн, нэр төртэй байх зарчмыг илэрхийлсэн утгыг тэмдэглэнэ үү. /2 оноо/

- A. Арьс өнгө, хүйс, хэл яриа, шашин шүтлэг, үзэл бодол, нийгмийн гарал, өмч хөрөнгө, зэргээс үл хамааран хэнийг ч ялгаварлаж болохгүй
- B. Бүх хүн аливаа ялгаваргүйгээр тэгш хүртэх түгээмэл шинж чанартай байх
- C. Иргэний, улс төрийн, нийгэм эдийн засаг, соёлын болон хамтын эрх зэрэг хүний бүх эрхүүд нэгдмэл байна.
- D. Хүний үнэ цэн, нэр төр нь бүх хүмүүс хүн болж төрснийхөө хувьд ижил үнэлэгдэж адил хүндлэл хүлээнэ.
- E. Хүний эрх нь орон гэр, сургууль, ажлын байр, зах зэрэг газар бүрт, амьдралын бүхий л хүрээг хамардаг.

39. Иргэний эрх зүйн харилцаа нь хүний эрх, эрх чөлөөний үндэс болохын хувьд ямар зарчмаар баталгаажсан байдаг вэ? /1 оноо/

- A. хүний чөлөөт байдлын
- B. тэгш байдлын
- C. түгээмэл тунхаглалын
- D. эрх үүргийн
- E. чадвар, чадамжийн

40. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 40-р зүйлд зааснаар ажил олгогчийн санаачлагаар хөдөлмөрийн гэрээг цуцлах үндэслэл аль нь вэ? /1 оноо/

- A. Ар гэрт гэнэтийн ажил гарахад
- B. Насанд хүрээгүй
- C. Удирдах албан тушаалтантай зөрчилдсөн
- D. Өөрийн хүсэлтээр
- E. Хөдөлмөрийн гэрээнд шууд заасан ноцтой зөрчил гаргасан

41. Засаглалын эрх мэдлийг хуваарилах, хүний эрхийг баталгаажуулах, улс орны суурь гол харилцааг зохицуулах үүрэгтэй хамгийн дээд хүчин чадалтай засаг, төрийн гол хууль аль нь вэ? /1 оноо/

- A. Хөдөлмөрийн тухай хууль
- B. Иргэний хууль
- C. Захиргааны хэргийн хууль
- D. Үндсэн хууль
- E. Эрүүгийн хууль

42. Өмчлөх эрхийн эсрэг чиглэсэн нийгэмд аюултай гэмт хэрэгт аль нь орох вэ? /2 оноо/

1. Мал хулгайлах
  2. Эд хөрөнгийг хувьчлан авах
  3. Авто тээврийн хэрэгслийг зөвшөөрөлгүйгээр авч явах
  4. Нотариатч, улсын бүртгэгч өмчлөгчийн эрхийг зөрчих
- A. 1, 2, 3   B. 1, 2, 3, 4   C. 1, 3, 4   D. 2, 3, 4   E. 1, 2, 4

Эхийг анхааралтай уншаад 43, 44-р асуултад хариулна уу.

Иргэн Ж-г ажилдаа явсан хойгуур түүний байшингийн цонхоор Б орж эд зүйлийг нь хулгайлж авсан байна. Б-гийн үйлдлийг хамар хашааны иргэн О харсан боловч энэ талаар хэнд ч хэлээгүй.

43. О-гийн үйлдэл эрх зүйн зөрчлийн аль ангилалд орох вэ? /1оноо/
 А. Хуулийн хүрээний   В. Гэмт хэргийн бус   С. Ёс зүйн
 D. Гэмт хэргийн   E. Хуулийн бус хүрээний

44. Иргэн Б-гийн үйлдэл эрх зүйн зөрчлийн аль ангилалд орох вэ? Ямар хуулийн хүрээнд шийдэгдэх вэ? Доорх өгөгдлийг харгалзах утгатай нь зөв тохируулна уу. /3 оноо/

Эрх зүйн зөрчлийн ангилал		Хууль	
a	Гэмт хэргийн	1	Эрүүгийн
b	Гэмт хэргийн бус	2	Иргэний
c	Ёс зүйн	3	Захиргааны хэргийн
d	Хуулийн	4	Хөдөлмөрийн

- A. b1   B. a2   C. a1   D. c4   E. d3

Эхийг анхааралтай уншаад 45, 46-р асуултад хариулна уу.

Иргэн Б 2018 онд газар авсан боловч газраа ашиглалгүй 1 жил болжээ. Жилийн дараа газраа эргэхээр очиход нь иргэн Г газар дээр нь хашаа байшин барьсан байв. Иргэн Г-д дүүргийн засаг даргын 2018 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн 274 дугаар захирамжаар газар олгосон баримт бичиг байв. Харин иргэн Б-д дүүргийн засаг даргын 2018 оны 6 дугаар сарын 22-ны өдрийн 109 дүгээр захирамж байв. Иргэн Б захиргааны хэргийн шүүхэд хандан гомдол гаргажээ.

Энэ тохиолдолд Монгол улсын Үндсэн хуулийн 16-р зүйлийн 12-т “Монгол улсын иргэн төрийн байгууллага, албан тушаалтанд өргөдөл, гомдлоо гаргаж шийдвэрлүүлэх эрхтэй. Төрийн байгууллага, албан тушаалтан нь иргэдийн өргөдөл, гомдлыг хуулийн дагуу шийдвэрлэх үүрэгтэй” гэсэн заалтын дагуу Захиргааны хэргийг урьдчилан шийдвэрлэх үйл ажиллагааг шүүх бус дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтан явуулжээ.

45. Захиргааны хэргийг урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцогч “хэргийн оролцогч” гэсэн субъектэд аль нь хамаарахгүй вэ? /1 оноо/

- A. Гомдол гаргаж буй иргэн   B. Гэрч   C. Гуравдагч этгээд
 D. Хуулийн этгээд   E. Хариуцагч

46. Гомдлыг хянан шийдвэрлэх чиг үүрэг бүхий захиргааны байгууллагаас гаргасан шийдвэрийг иргэн Б эс зөвшөөрч захиргааны хэргийн шүүхэд 30 хоногийн дотор нэхэмжлэл гаргах болжээ. Иргэн Б нэхэмжлэлдээ юуг хавсаргах вэ? Зөвийг олно уу?

/3 оноо/

1	Улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт, эсхүл чөлөөлөгдөх хүсэлт, түүнийг нотлох баримт
2	Өмгөөлөгчийн мэдээлэл
3	Хавсаргасан баримт бичгийн жагсаалт

A. 1

B. 2, 3

C. 1, 2

D. 1, 3

E. 3

VI. Олон улсын харилцаа

47. Де-факто гэдэг олон улсын хэллэг нь ямар утгыг илэрхийлдэг вэ? /1 оноо/

- A. Эрх зүйн ойлголтоор тухайн улсыг бүрэн бус хүлээн зөвшөөрсөн хэлбэр
- B. Эрх зүйн ойлголтоор тухайн улсыг бүрэн хүлээн зөвшөөрсөн хэлбэр
- C. Ёс зүйн ойлголтоор тухайн улсыг бүрэн бус хүлээн зөвшөөрсөн хэлбэр
- D. Ёс зүйн ойлголтоор тухайн улсыг бүрэн хүлээн зөвшөөрсөн хэлбэр
- E. Соёл урлагийн ойлголтоор тухайн улсыг хүлээн зөвшөөрсөн хэлбэр

48. Өөрийн ойрын хүрээлэлдээ ялангуяа хөрш улсууд, бүс нутагтаа баттай нөлөөлдөг, голчлон тогтвортой эдийн засгийн хөгжилтэй улсыг олон улсын харилцааны “улс” оролцогчийн аль ангилалд хамруулдаг вэ? /1 оноо/

- A. Хаант улс
- B. Их гүрэн
- C. Бага улс
- D. Хөрш орон
- E. Дунд улс

49. Монгол улсын гавьяат тамирчин М. Бундмаа Хонконгийн шигшээ багийн урилгаар жудо бөхийн дасгалжуулагчаар ажиллаж өндөр амжилт гаргажээ. Бундмаа гавьяат олон улсын харилцаанд хэрхэн оролцож байна вэ? /1 оноо/

- A. Урлагийн чиглэлээр эзэмшсэн мэргэжил, туршлагаасаа хуваалцан хамтран ажиллаж үр дүнд хүрсэн.
- B. Шашны чиглэлээр эзэмшсэн мэргэжил, туршлагаасаа хуваалцан хамтран ажиллаж үр дүнд хүрсэн.
- C. Төрийн бус байгууллагын чиглэлээр эзэмшсэн мэргэжил, туршлагаасаа хуваалцан хамтран ажиллаж үр дүнд хүрсэн.
- D. Спортын чиглэлээр эзэмшсэн мэргэжил, туршлагаасаа хуваалцан хамтран ажиллаж үр дүнд хүрсэн.
- E. Хувийн эрх ашгийн үүднээс эзэмшсэн мэргэжил, туршлагаасаа хуваалцан хамтран ажиллаж үр дүнд хүрсэн.

50. Монгол улсын олон улсын хамтын нийгэмлэг дэх оролцооны прагматик байх бодлогын үндсэн илрэлийг тэмдэглэнэ үү. /2 оноо/

- A. Олон оронтой, цөөн хэлбэрийн харилцаа явуулах
- B. Олон оронтой, олон хэлбэрийн харилцаа явуулах
- C. Нөөц бололцоогоо бүрэн дайчлан зохион байгуулах
- D. Шат дарааллыг эрхэмлэн том орнуудын сонирхлыг тэнцвэржүүлэх
- E. Үндэсний ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилтуудыг хэрэгжүүлэх

51. НҮБ тэргүүтэй нийтлэг байгууллагууд нь олон улсын харилцааны улс бус оролцогчийн аль ангилалд хамаарах вэ? /1 оноо/

- A. Олон улсын төрийн бус байгууллага
- B. Олон улсын байгууллага
- C. Үндэстэн дамнасан корпорац
- D. Нөлөө бүхий хувь хүн
- E. Олон улсын хэвлэл мэдээллийн сүлжээ

52. Олон улсын байгууллагын төлөөлөл болсон олон улсын харилцааны улс бус оролцогчийг тэмдэглэнэ үү. /1 оноо/

- A. Далай лам   B. Тоёота корпораци   C. “Эмнэсти интернэйшнл”
D. НҮБ   E. Жихад бүлэглэл

53. Зүүн хойд Азийн бүс нутагт байрлах улс орныг тэмдэглэнэ үү. /1оноо/

- A. Монгол   B. Вьетнам   C. Энэтхэг   D. Казахстан   E. Индонези

54. “Монгол улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалын заалтыг үндэс болгон эдийн засгийн аюулгүй байдлыг бүх талаар хангахыг эрмэлзэж, аль нэг улсаас хараат байдалд орохоос сэргэмжлэнэ” гэж үзэн үйл ажиллагаа явуулж байна. Монгол улс яагаад “Гуравдагч хөрш”-ийн бодлогыг хэрэгжүүлэх болсон бэ? /3 оноо/

- A. Монгол улс зөвхөн БНХАУ-ын хамааралд бус дээрх улсуудын нөлөөллийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор энэхүү бодлогыг хэрэгжүүлж байна.
B. Монгол улс Азийн бүсийн хамааралд бус Америк, Европын нөлөөллийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор энэхүү бодлогыг хэрэгжүүлж байна.
C. Монгол улс зөвхөн ОХУ-ын хамааралд бус дээрх улсуудын нөлөөллийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор энэхүү бодлогыг хэрэгжүүлж байна.
D. Монгол улс зөвхөн Буриад, Өвөр Монголын хамааралд бус тэдний нөлөөллийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор энэхүү бодлогыг хэрэгжүүлж байна.
E. Монгол улс зөвхөн хоёр хөршийн хамааралд бус тэдний нөлөөллийн тэнцвэрийг хадгалах зорилгоор энэхүү бодлогыг хэрэгжүүлж байна.

55. Ёс суртахууныг эрхэмлэн ямар ч үед, аль ч нөхцөлд эмзэг бүлгийн нийтлэг ашиг сонирхлыг хүндэтгэсэн үйл ажиллагаа явуулж байгаа зөөлөн хүчний бодлогын чиглэлийг тэмдэглэнэ үү. /2 оноо/

- A. Цахим дипломат ажиллагаа   B. Эдийн засгийн дипломат ажиллагаа
C. Соёлын дипломат ажиллагаа   D. Хүмүүнлэгийн дипломат ажиллагаа
E. Улс төрийн дипломат ажиллагаа

56. Доорх ойлголтуудад үндэслэсэн зөв бодомжийг тэмдэглэнэ үү. /3 оноо/

Зөөлөн хүч гэдэг нь бусад улсын сэтгэлийг өөртөө татах замаар бусдад нөлөөлөх чадвар	Гуравдагч хөршийн бодлого нь хоёр хөршийн нөлөөллийн тэнцвэрийг хадгалах зорилготой	Ухаалаг хүч гэдэг нь өөрт байгаа бүх боломжоо тэнцвэртэй хэрэглэх чадвар, үйл ажиллагаа
--	---	---

- A. Гуравдагч хөршийн бодлого бол зөөлөн ба ухаалаг хүчийг үл харгалзах зарчим, арга зүйд суурилна.
B. Зөөлөн хүчний бодлого бол ухаалаг ба гуравдагч хүчийг хослуулах зарчим, арга зүйд суурилна.
C. Гуравдагч хөршийн бодлого бол ухаалаг ба зөөлөн хүчийг хослуулах зарчим, арга зүйд суурилна.
D. Ухаалаг хүчний бодлого бол зөөлөн хүчийг гуравдагч хүчний бодлогод захируулах зарчим, арга зүйд суурилна.
E. Зөөлөн хүчний бодлого бол ухаалаг хүчийг хатуу хүчний бодлогод захируулах зарчим, арга зүйд суурилна.

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ. ТОХИРУУЛАХ, ХАРГАЛЗУУЛАХ, ИЛҮҮЦИЙГ ОЛОХ ДААЛГАВАР

Санамж:

1. Энэ хэсэг нь ойлголт, ухагдахууныг зөв тохируулах, харгалзуулах, илүүцийг олох даалгавар юм.
2. Зөв тохируулж, харгалзуулсан хариулт бүр 1 оноотой.

2.1. Дараах нийгмийн онцлогуудыг харгалзах утгатай нь зөв тохируулна уу. /5 оноо/

a	Ан агнуурын нийгэм	1	Нэмүү өртөг бүтээх түвшинд хүрээгүй, овог төрлийн харилцаатай
b	Цэцэрлэг аж ахуйн нийгэм	2	Даяаршил, мэдээлэл технологийн хурдац маш өндөр түвшинд явагдана.
c	Газар тариалангийн нийгэм	3	Анжис хэрэглэн тариа тарих ба худалдаа арилжаа үүссэн нийгэм
d	Аж үйлдвэржсэн нийгэм	4	Чулуун сүх, жад, хутга зэрэг зэвсэг ашигладаг, овгийн байгуулалттай
e	Аж үйлдвэржилтийн дараах нийгэм	5	Дулаан, цахилгаан, атомын эрчим хүчийг ашиглан аж ахуй эрхэлдэг

2.2. Соёлын үйлдвэрлэл ямар ач холбогдолтой вэ? Өгүүлбэрийн эхлэлийг тохирох төгсгөлтэй нь харгалзуулна уу. **(2-р баганад хоёр илүү төгсгөл байгааг анхаараарай.)**

/5 оноо/

a. Дэлхий нийтэд өөрсдийн брэндийг бий болгож, соёлын салбарын шударга өрсөлдөөнийг дэмжих, соёлын өвөө эргэлтэд b. ДНБ-ний хэмжээг нэмэгдүүлэн ард c. Соёлын үйлдвэрлэл дэх иргэдийн d. Ажлын e. Улс орнуудыг соёл, ёс	1. заншлаар нь ялган таниулах гол арга зам болдог. 2. шинжийг нээн илрүүлдэг. 3. дэлгэрүүлж, бэхжүүлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ. 4. оруулах замаар эдийн засагт тодорхой хувь нэмэр оруулдаг. 5. түмний амьжиргааны түвшинг дээшлүүлдэг. 6. оролцоо нь нийгмийг нягтруулж, нийгмийн бүлгийг хүчирхэг болгодог. 7. байр нэмэгдүүлдэг.

2.3. Улс төрийн систем, түүний дэд систем, чиг үүргийг холбогдох утгатай нь зөв тохируулна уу. /5 оноо/

a	Улс төрийн систем	1	Нийгэмд засаглалыг зохион байгуулан нийгмийн баялгийг хуваарилан байршуулах, эрх зүйн хийгээд улс төрийн хэм хэмжээ дэг журмын цогц, төр улс иргэд нийгмийн байгууллагуудын нэгдэл
b	Тогтолцооны (институциональ) дэд систем	2	Шаардлага, дэмжлэг бүхий оролтыг хувирган шийдвэр үйлдэл бүхий гаралтыг бий болгон улмаар эргэх холбоонд хамрагдаж байдаг орчил хөдөлгөөний дэд систем
c	Мэдээлэл-харилцааны (коммуникаци) дэд систем	3	Улс төрийн системийн бүрдэл хооронд холбоо тогтоох, төр болон улс төрийн институтэд мэдээлэл дамжуулах үүрэг бүхий дэд систем
d	Хэм хэмжээ-зохицуулалтын дэд систем	4	Улс төрийн нийгэмшилтийг хангах, сонирхлыг илрүүлэх, нэгтгэх, шийдвэр гаргах, хэрэгжүүлэх, хянах үйл явц, үйл ажиллагаа.
e	Улс төрийн системийн чиг үүрэг	5	Улс төрийн амьдрал дахь хүмүүсийн үйл байдал болон бусад объектын чиг үүргийг тодорхойлох хэм хэмжээнээс бүрддэг дэд систем

2.4. Иргэдийн ажилгүй болсон шалтгаан нөхцлийг ажилгүйдлийн хэлбэрээр бүлэглэн холбогдох жишээ баримттай нь зөв тохируулна уу. **(Доорх ажилгүйдлийн хэлбэрүүдэд үл тохирох 1 илүү жишээ 2-р баганад байгааг анхаараарай.)** /5 оноо/

Энэхүү үйлдлийг хийхдээ дараах ухагдахуунуудад үндэслээрэй. Үүнд:

- ✓ Эдийн засгийн хямралаас үүдэлтэй ажилгүйдэл (мөчлөгийн ажилгүйдэл)
- ✓ Шилжилт хөдөлгөөнөөс үүдэлтэй ажилгүйдэл (шилжилтийн ажилгүйдэл)
- ✓ Улирлын байдлаас үүдэлтэй ажилгүйдэл (улирлын ажилгүйдэл)
- ✓ Ажил мэргэжлийн эрэлтээс үүдэлтэй ажилгүйдэл (бүтцийн ажилгүйдэл)
- ✓ Хувь хүний хэрэгцээ сонирхлоос үүдэлтэй ажилгүйдэл (завсрын ажилгүйдэл)

a. Мөчлөгийн ажилгүйдэл

b. Шилжилтийн ажилгүйдэл

c. Улирлын ажилгүйдэл

d. Бүтцийн ажилгүйдэл

e. Завсрын ажилгүйдэл

1. Дүгэр барилга дээр ажилладаг ч өвлийн улирал эхэлсэн учир түр ажилгүй байгаа.

2. Анударийн нөхөр нийслэлд ажиллахаар болсон тул Анударь хотод түр ажилгүй байгаа.

3. Иргэдийн амьжиргаа муудаж олон үйлдвэрийн газар хаагдаж Идэр ажилгүй болсон

4. Иргэн Батыг захирал нь хөдөлмөрийн гэрээнд заасан үндэслэлгүйгээр ажлаас нь халсан.

5. Энхжин мэргэжлээ дээшлүүлэхийн тулд гадаад хэл сурахаар ажлаа түр орхиж, ажилгүй байгаа.

6. Уул уурхайн салбарт хөрөнгө оруулалт буурч олон уурхайчид ажилгүй болсон.